

INVENTARUL ARMAMENTULUI CETĂȚII DEVA ÎN ANUL 1640

Adrian Magina*, Livia Magina**

Cuvinte cheie: Transilvania, Deva, cetate, inventar, armament, muniție

Keywords: Transylvania, Deva, fortress, inventory, armament, munition

Pe parcursul evului mediu și a modernității timpurii, cetatea Deva a fost una dintre cele mai importante fortificații din Transilvania. În cele ce urmează, ne-am propus să aducem la lumină un inventar privind armamentul cetății, așa cum a fost înregistrat într-un document din anul 1640.¹ Paradoxal, despre cetatea Deva nu s-a scris foarte mult comparativ cu importanța avută.² Nu este cazul să discutăm aici situația cetății medievale, dar strict pentru secolele XVI-XVII, deși informațiile documentare sunt generoase, studiile sunt la fel de puține.³

În general, în istoriografie se consideră că Deva a fost una dintre cele mai reprezentative și puternice fortificații ale principatului Transilvaniei, iar cei care

* Universitatea de Vest din Timișoara, b-dul Vasile Pârvan, nr. 4/ Academia Română filiala Timișoara, Institutul de Studii Banatice „Titu Maiorescu”, b-dul Mihai Viteazul, nr. 24, e-mail: adimagina@gmail.com

** Muzeul Banatului Montan Reșița, b-dul Republicii, nr. 10, e-mail: maginalivia@gmail.com

¹ A se vedea Anexa.

² În limba maghiară pot fi amintite studiile lui Vilmos Schmidt, “Déva vára Erdélyben,” *Az Erdélyi Múzeum-Egylet Évkönyvei* 4, 1 (1867): 93–107; Gyula Blockner, “A dévai vár a mult század elején,” *A Hunyadmegyei Történelmi és Régészeti Társulat Évkönyve* 14 (1903–1904): 25–36; Imre Szabó, *Déva vára* (Déva, 1910). În limba română ar fi de menționat: Octavian Floca, Ben Bassa, *Cetatea Deva* (București: Meridiane, 1965); Gheorghe Anghel, *Fortificații medievale de piatră din secolele XIII–XVI* (Cluj-Napoca: Dacia, 1986), 110–118, iar în limba germană Martin Schuster, “Schloss Déva in Siebenbürgen. Topographisch-historisch-touristische Skizze,” *Jahrbuch des siebenbürgischern Karpathenvereins* 25 (1905): 59–144.

³ Endre Veress, “Déva város és környéke Castaldo idejében. Adalékok Hunyadmegye 1551–53 közti történetéhez,” *A Hunyadmegyei Történelmi és Régészeti Társulat Évkönyve az 1896–98 évekről* (1898): 1–24; Endre Veress, “Déva vára és uradalma I. Rákóczy György fejedelem idejében,” *A Hunyadmegyei Történelmi és Régészeti Társulat Évkönyve* 16 (1907): 1–42; Constantin Tănăsescu, “Date privitoare la orașul și cetatea Deva în secolele XVI și XVII,” *Sargeția. Acta Musei Devensis XVIII–XIX* (1984–1985): 203–214.

au trecut prin Ardealul acelor vremuri o considerau ca fiind așezată într-o poziție impunătoare, de necucerit.⁴ La începutul secolului al XVII-lea fortificația a intrat în mâna familiei Bethlen, iar după moartea lui Ștefan Bethen cetatea a fost moștenită de către văduva sa Maria Széchy. Nu mult după moartea primului soț, Maria s-a recăsătorit cu Ștefan Kun, dar căsătoria nu a fost una fericită ci a condus spre un adevărat conflict între cei doi. Maria s-a refugiat la Deva de teama noului soț, care a atacat cu violență Magna Curia pentru a-și recupera jumătatea. Nobila doamnă s-a refugiat cu greu în cetate, soțul violent fiind alungat cu puștile și tunurile din fortificație. De necaz, acesta a prădat tot domeniul Devei, pagube apreciate de consoarta sa la 70000 de florini, o sumă enormă pentru acele vremuri. Rămasă singură stăpână peste cetate, Maria Széchy și-a creat o faimă nu tocmai bună în ochii religiosului principe George I Rákóczy. Plictisită de Transilvania și de presiunile venite dintre principe, Maria a consimțit să îi vândă acestuia domeniul Devei, împreună cu cetatea aferentă, pentru suma de 6000 de florini. Tranzacția s-a perfectat în 8 noiembrie 1640, iar inventarul proprietății a fost încheiat în 30 noiembrie același an.⁵ Andrei Veress considera despre inventar că: “importanța sa se datorează în principal faptului că este cea mai veche și cea mai autentică descriere a cetății din Deva, fiind atât de precis și detaliat încât putem reconstitui aproape complet toate părțile cetății aflate în ruină, putem să mergem pe cărările sale fără nume și să-i denumim zidurile și bastioanele acoperite de mușchi, fără a fi nevoiți să înregistrăm sau să notăm nume străine.”⁶

Într-adevăr, documentul editat de Veress se constituie într-o sursă esențială asupra imaginii cetății Deva în secolul al XVII-lea, dar în mod curios îi lipsește o componentă esențială: cea militară. Inventarul alcătuit în noiembrie 1640 nu conține nici un fel de date despre armament, de parcă acesta ar fi lipsit cu totul din cetate, cu toate că știm că Maria și-a alungat soțul recalcitrant cu armele avute la dispoziție acolo. Și totuși, nici un fel de instrument militar nu era înregistrat în minuțiosul inventar alcătuit pentru principe. Explicația este însă una cât se poate de simplă: armamentul aflat în fortificație a fost inventariat separat, așa cum reiese din documentul pe care îl publicăm în continuare.

Este vorba despre un inventar al tunurilor, muschetelor și munițiilor existente în cetatea Devei, încheiat în data de 30 octombrie 1640 de către Mihail Ciko, Ioan Balpataky și Mihail Siklossi, arhivari (requisitori) ai capitlului din Alba Iulia. Inventarul armamentului a precedat cu o lună pe cel general al fortificației și Curiei, fiind alcătuit tot în contextul achiziționării cetății Deva de către principe. De altfel, după cum reiese din însemnarea ce se păstra pe

⁴ Tănăsescu, “Date privitoare la orașul și cetatea Deva,” 205.

⁵ Veress, “Déva vára és uradalma”, 1–5.

⁶ Ibid., 5.

verso-ul documentului, inventarul a fost înmănat lui Rákóczy în 6 noiembrie de către Ioan Balpataky, cu două zile înainte de perfectarea tranzacției pentru preluarea domeniului. Probabil că principele dorea să știe în prealabil de ce capacități militare dispune cetatea, doar după aceea fiind încheiat acordul de preluare de la Maria Széchy. La fel ca și inventarul publicat de Veress, și acesta este scris în limba maghiară, fiind deci complementar celui deja cunoscut. Din păcate, nu am reușit să identificăm originalul, în ediția de față fiind folosită o copie din prima jumătate a secolului al XIX-lea, păstrată în colecția de copii de documente a lui Kazinczy Gábor din Biblioteca Academiei Maghiare de Științe din Budapesta.

Ce conține inventarul?

Cei trei conscriptori verifică capacitățile defensive ale cetății și înregistrează armele, instrumentele de război și munițiile găsite în fortificație. Astfel, în bastionul de lângă casa de arme (*czeith haz*) au fost găsite două treascuri (*taraczk*), din care unul lung de trei coți, iar altul de 4 coți, ultimul marcat cu stema lui Rudolf, cu roți bune de fier. Tot acolo era și un falconet lung de 6 coți, cu roți de fier, turnat în vremea lui Sigismund Báthori. În "palatul" lung diverse instrumente de război: frânghii, rude de fier, roți, împletituri. În bastionul Toboșarilor sau al Sf. Toma mai multe ghiulele vechi de piatră. Mai se găseau acolo 2 bombarde (*seregh bonto*), două treascuri lungi de 5 coți, ultimul cu roți bune de fier purtând însemnele lui Lucas Hirscher. Alte instrumente de război erau înregistrate de conscriptori astfel: 22 de muschete la poarta interioară, lanțuri, o tobă pentru pedestrași, mingi de fier, puști, lacăte mari și mici. În bastionul alb rotund (*fejer kerek bastjaban*) două tunuri *siska* cu roți mici de fier. Lângă bastion un treasc cu roți de fier de trei funți, cu stema imperială, lung de patru coți. Tot acolo mai era un alt treasc de trei funți cu numele lui Maximilian al II-lea, dar ale cărui roți nu erau în stare bună. Un alt treilea treasc, de doi funți, cu roți de fier, era înregistrat ca turnat în anul 1543. Sub bastionul Toboșarilor era un alt treasc de 3 funți, cu însemnele lui Maximilian, lung de 4 coți, cu roți de fier. Un al doilea treasc de aici, lung de 5 coți, avea un blazon un vultur, iar în partea din față o cruce înconjurată cu litere chirilice (*Racz bötűk*). Tot acolo un treasc de doi funți, lung de 5 coți cu însemnele lui Lucas Hirscher. Pe lângă acesta, încă o asemenea piesă de artilerie lungă de patru coți cu însemnele regelui Ferdinand, o moară seacă și un drug de fier pentru tun. La fierărie au fost găsite o nicovală mare de fier și foale. Intre cele două porți un mortier vechi și două tunuri din care unul de 3 coți lungime.

Casa pârcălabului se închidea cu un lacăt vechi, iar la a doua poartă era un tun pe osie de fier. Mai erau tot acolo un tun mare de 30 de funți turnat în 1571

pe vremea lui Ștefan Báthori, un altul numit *Basiliscus* de 33 de funți, turnat în vremea lui Sigismund Báthori. Lângă aceste se găseau diverse forme de tun și mortar turnate pe vremea lui Ioan Sigismund Szapolyai. În bastionul Dobai au aflat un săcăluș sau *siska*, cu roți întărite cu fier. În casa de arme (*Czeith haz*) o mulțime de săcălușuri, conscriptorii numără nu mai puțin de 122. De asemenea, paloșuri pentru două mâini, praf de pușcă, vergi de fier pentru săcălușe, spițe pentru roți, tobe, din care una de cupru.

Aparte sunt notate instrumentele rămase din anul 1535⁷, deci cu o vechime de peste un secol. Dintre acestea pot fi menționate: petarde de cupru, cununi de rășină/smoală, o formă pentru turnat gloanțe de muschetă și una de cupru pentru ghiulele de treasc, un tun *siska* de fier, o țevă de săcăluș, lănci, ghiulele cu lanț, instrumente incendiare numite Kumpen (un fel de vase), pucioasă și salpetru preparate, o nicovală, un clește lung, rașpele, un instrument de ațâțat cărbunii, o ladă cu lucruri de lăcătușărie.

Urmează apoi instrumentele de fier: nicovale, vergi de săcăluș, forme pentru ghiulele de treasc și săcăluș, ghiulele incendiare, 6 țevi de bombarde, mingi de fier pentru petarde, lanțuri de tun, frânghii. Atunci când au numărat gloanțele și ghiulelele au înscris un total de 6270, dintre care 2500 erau pentru muschete iar restul pentru diversele piese de artilerie. De asemenea, praf incendiar și exploziv. Mult praf pentru tunuri se găsea în bastionul Dobo zis cel alb rotund. Aici era păstrat în două butoaie de Gönc și într-un butoiș de 125 de funți, despre care se zicea că fusese adus în urmă cu douăzeci de ani, pe vremea lui Gabriel Bethlen.

În fine, în fierărie conscriptorii au înregistrat diverse instrumente: verigi, rude de fier, cârlige, fierăstraie, lanțuri, ciocan, un butoi cu 28 de vedre de salpetru necernut, cositor negru, rășină sau smoală, mortiere stricate, foale vechi, unelte. În casa pentru oțet erau patru butoaie, din care unul cu 18 găleți, al doilea tot cu 18 găleți, al treilea de 16 găleți și al patrulea de asemenea de 16 găleți. În afară de acestea, mai erau șapte recipiente pentru folosul doamnei, din care unul de 17 găleți, altul de 16 găleți, al treilea de 20, al patrulea de 16, al cincilea de 20 de găleți, iar ultimele două de 9 găleți.

La o primă vedere armamentul cetății Deva pare impresionant, dar lucrurile nu stau tocmai așa dacă ne uităm la detalii. Comparativ cu cetatea Făgărașului spre exemplu⁸, Deva poate fi considerată slab înarmată. Mai mult, piesele din dotarea fortăreței erau vechi, unele de peste un secol, astfel că avea dreptate cronicarul Szalárdi János să se plângă că slujitorii Mariei Széchy au

⁷ Aici poate fi o greșeală, fie a scribului, fie a celui care a transcris documentul la începutul secolului al XIX-lea, dar în lipsa originalului e dificil de tras o concluzie.

⁸ David Prodan, *Iobăgia în Transilvania în sec. XVII*, vol. II (București: Ed. Științifică și Enciclopedică, 1987), 432–441.

apărat-o de violentul ei soț cu bătrânele instrumente de tragere din cetate.⁹ După cum se poate observa, o serie de tunuri proveneau din arsenalul imperial al Habsburgilor, purtând însemnele împăraților Ferdinand I, Rudolf II și Maximilian. Nu este exclus ca o parte să fi fost aduse în cetate în perioada cât generalul Giovanni Baptista Castaldo a guvernat Transilvania, la mijlocul secolului al XVI-lea, iar celelalte în timpul lui Giorgio Basta, la începutul veacului următor. Să fi fost capturate în cursul campaniei lui Gabriel Bethlen contra imperialilor de la începutul Războiului de 30 de ani și lăsate la Deva care în acea perioadă aparținea familiei? Se prea poate, mai ales în contextul implicării principelui Bethlen în refacerea cetății. Curioasă pare acea piesă cu litere sârbești (chirilice), a cărei proveniență este greu de presupus, poate din teritoriile românești extracarpătice sau din zona slavă. Nu ar trebui exclusă aducerea sa din Polonia/ Rusia în timpul lui Ștefan Báthori, de la acest principe regăsindu-se în cetate un alt tun mare. În ceea ce privește piesele marcate cu însemnele lui Lucas Hirscher, e clar că și acestea provin din secolul al XVI-lea, familia respectivă fiind una dintre cele mai notabile din Brașov¹⁰, ceea ce arată și originea celor două piese de artilerie astfel însemnate.

Chiar dacă armamentul nu era nici prea modern, nici prea numeros, combinat cu poziția extraordinară a cetății putea fi totuși un atu. Nemulțumit totuși cu ceea ce a aflat în Deva după preluarea domeniului, principele Rákóczy a dispus o serie de reparații, atât la Curie cât și la cetate¹¹, dar situația ulterioară a fortificației nu face obiectul investigației de față.

Inventarul armamentului din cetatea Devei ne oferă posibilitatea investigării din punct de vedere militar a unei cetăți ardelenene la mijlocul secolului al XVII-lea, iar cunoașterea resurselor militare ale epocii este esențială în înțelegerea modului în care principatul Transilvaniei s-a adaptat la transformările privind tacticile și armamentul în epoca modernă timpurie.

⁹ Veress, "Déva vára és uradalma," 3.

¹⁰ Câteva date despre familie la Gernot Nussbächer, "Contribuții cu privire la tabloul judeului Brașovului Lucas Hirscher," *Cumidava I* (1967): 247–255.

¹¹ Veress, "Déva vára és uradalma," 8–10.

ANEXĂ:
Inventarul armamentului cetății Deva în anul 1640

Original neidentificat.

Copie din sec. XIX în Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára, Kézirattár, ms. 4877, Kazinczy Gábor gyűjteménye.

Inventatio

Bombardarum, musquetarum ac aliarum quarumlibet munitionum in arce Deva existentium, anno Domini 1640 die 30-a octobris facta.

1. Az czeith haz mellet valo bastian vagyon egy taraczk három singnel hottzab lehet; ket io vasas kereke, agja, vasas, tisztitojaval, ket fontos.

2. Mas eggj negj singni hosszu taraczk Rudolphus eöntötte io uj vasas ket kereke tengelje ajja io uj allapattal vagjon de kalan nélkül negy fontos.

3. Ugyan ott egyj falkonj lehet hat singni hoszu ket vasas kereke tengelje, agja kapcziai kalanya, teorokloja Bathori Sigmond eöntöttette fekete falkonynak nevezik, nyolczad fel fontos.

Item: az hosszu palota felett vasas fa amfa no. 11

Agyuhoz valo kotel kozep es temerdekez no. 15

Nemelljik majd viseltes

Leovo szerszam ala valo vasas rudas tengely no. 1

Levo szerszamhoz valo vasas cziga eggike tengelynelkül no. 2

Az ceit haz mellet valo bastjan ollian cziga no. 2

Taraczk ala valo viseltes vasas kerek no. 2

Az Dobolo alias zent Thamas bastian¹² eoregh keo goliobis no. 9

Seregh bonto njolcz njolcz czioju vasas ros agjakban no. 2

4. Eggj varas nevu taraczk lehet eot singni hoszu iv sendely fedelalatt, ket io vasas kereke agja, kapcziai, negj fontos

5. Masik taraczk Lucas Hirscher dicaltatott, ninczjen szinte eot singni ket io vasas kereke, tengelj, agja kapcziai, fedel alatt 4 fontos

Az belso kapuban musqueta no. 22

Gjalogh Dob no. 1

Bastiara valo vasas, lanczos faklja no. 4

Labra valo vas no. 9

Harangoczika no. 1

Hosszu furatlan puska czio no. 1

Az kapun hosszu vas lancz no. 2

Az emelkjon rovideb no. 1

Nagy lakat egyk bontokozott, harmadik lakat kisseb kolcziosok

¹² Descrierea acestui bastion în Ibid., 20.

- Az fejer kerek bastjaban, siska ala valo vasas ket kis kerek no. 2
6. Ezen bastia mellett vagjon eggje taraczk, csiaszar cimere raita de melleke, nincz fel meczve; tehet negj singni hosszu ket vasas kerekei, tengelje agja kapcziai, karikai, kalankja, teorokloje, egjk kereke megh kezdett rohdadni; fedel alatt 3 fontos
7. Mellette masik amiije hosszu Maximilianus secundus nevere ket kerekei de eggikk az talpan ninczjen vas masikis roszt vasas agja kapcziai, fedel alatt 3 fontos
8. Ugyan ott eggj sima taraczk nem szintoljan hoszu anno 1543 eöntöttek, fedel alatt ket vasas kereke, agja tengelje, kapcziai kalanja, reghiek de megh el szolgálnak ideigh 2 fontos
9. Dobolo zent Thamas bastja alatt eggj taraczk; lehet negj singni Maximilianus secundus nevere ket vasas kerekei de regiek vasas agja tengelje, kapcziai 3 fontos.
10. Mas taraczk azontal, lehet eot singni hossza; eggj sas czimer raita, kereszt orzaban Racz bötük körülbe ket vasas hitvan szobassu kereke, agja tengelje kapcziai, tisztito faja.
11. Ennek mellette eggj taraczk ninczjen szinte eot singni felemas, vasas ket kerekei, tengelje, agja, kapcziai, regiek az kerekek, kalanja, tisztitoja, vagjon Lucas Hirscher dictaltatott 2 fontos.
12. Ennek mellette eggj taraczk melljet Ferdinandus rex czinaltatott hoszab vala mivel negj singnel; ket reghi viselt vasas kerekei, tengelye, agja, kapcziai, tisztito faja; mas fel fontos; mind fedel alatt vadnak.
- Item: azon innét eggj szaraz malom de holmi epetgetes kevantasnek rajta, keove orsoia megh vagjon. Vagjon itt eggj eoregh agju emeleő vasas hever. Az koh hazban eggj nagy vasüleő es eggj fuvo.
- Az ket kapu között vagyon eggj eőregh mosar agju lancial lőnek velőlle. Negj vas karika raita, ket reghi hitvan vasas kerekei, kettos agja, mint eggj három singni hoszsu lehet nagy az szaja sendely fedel alatt.
- Az porkolab hazban¹³ eőregh lakat kolczistol no. 1
- Bilincz kezre valo no. 2
- Az masodik kapun kivul vagyon agju ala valo vasas reghi tengely rudastot no. 3
- Hozzajok valo vasas kerek no. 2
13. Azon masodik kapun kivul vagyon eggj eőregh agju Bathori Istvan Vajvoda Transsilvaniae anno Domini 1571 eöntöltette, ket vasas kerekei, agja kapcziai; kalannja meg vagyon; de mar reghiek az kerekei, agja 30 fontos fedel alatt all.

¹³ Descrierea casei în Ibid., 23.

14. Ugyon ott masik eöregh agju Basiliscus nevü Bathori Sigmond eöntöt-
tette, vasas agja, ket kerekei, kapcziai, karikai, tengelje; eggik kereke nem jo.
33 fontos fedel alatt. Azon aloll az fol mellett vagyon agj nélkül valo mosar
agju eggj formara, melljet Joannes Secundus eöntöttet no. 3
Az Dobai bastjan vagyon eggj tizen eötöd fel araszni szakallos, vagy Siska,
vasas agja sutoja, ket vasaslan kerekei.
Az masikis szinten ollian agja tengelje suto nélkül, az puskaajais el szokado-
zatt volt.
Eggj hitvan seregbonto ala valo ket kerekü tengely vagj agj semmire sem jo.
Eot darab vas vagjon raita.

Czeit haz¹⁴

Vagjon eggj Raman szakallos eggikk az agja roszt	no. 14
Masik raman szakallos	no. 13
Harmadikon	no. 12
Az harmadik negjedik rama kóoszt	no. 4
Negjediken	no. 13
Eotodiken	no. 8
Hatodikan	no. 12
Hetediken	no. 12
Nyolczadikan	no. 12
Kilenczediken	no. 10
Tizediken	no. 12

122

Item: ket kezben valo keresztis ket eleö mezitelen pallos	no. 7
Szakalloshoz valo vasas vesző	no. 33
Por mereö serpenjő eggj par	no. 1
Pornak valo berbencze	no. 6
Egyikben valami agju por font	no. 20
Kerek pais	no. 7
Njeregh reghi kiben pincze tok volt	no. 1
Fegjver darab	no. 1
Puska tok	no. 1
Eggj köteske kanot	
Ket zaszlo, eggikk lobogója fejer gjolcz	
Masiknak lobogója kek es hay színü selyem viseltek	no. 2
Veres lobogos kapja	no. 1

¹⁴ O scurtă prezentare în Ibid., 22.

Harom darabon lehet font benne.....	no. 40
Eggj boritatlan gjalogh dob.....	no. 1
Rez dob.....	no. 8
Negje boritek nélkül, kettei suto nélkül	
Az dobolo bastjannis eggj par.....	no. 1
Eggj mas fel araszni mosartia agju.....	no. 1

Anno 1535 eöntöttek

Rez Petarda.....	no. 2
Ket eöntött rez cziga eggj kötellel.....	no. 2
Harmadik kötelnélkül valo.....	no. 1
Eggj vasas fa cziga kötelnélkül.....	no. 1
Negjedik kötelnélkül vasas negj rez karikával	
Eggj rakasban vagj ket köbölni szurok	
Oros kapja vas.....	no. 10
Muskotely goliobis forma.....	no. 1
Taraczhoz valo eöntött rez goljobis forma, fel czigaban valo rez karika	
.....	no. 1
Ereztett saletrom mas fel vekani	
Czóben eresztett kenkő vagjon eggj	
Tonnaban eggj köbölni	
Agjuhoz valo derek szegh.....	no. 3
Nagj obak.....	no. 2
Szakallas cziő.....	no. 2
Eggj darab Siska vas.....	no. 1
Kalan vas fuvo.....	no. 1
Kezre valo czinczjer vas.....	no. 22
Beőr taska.....	no. 2
Kopja tok.....	no. 29
Goljobisos lancz.....	no. 2
Taraczkban valok, 4 goliobis raita	
Kapczios agju karika.....	no. 4
Dobra valo abroncz suto nélkül.....	no. 1
Kumpen nevű tűzes szerzam.....	no. 22
Szar vas ülő.....	no. 1
Eggj hosszu fogo.....	no. 1
Egy raspoly. Eggj ollo. Eggj reszeleő, eggj gömbeljegh reszeleő. Eggj koh legezeő. Eggj poh reszeleő. Eggj metző kes, három verő, eggj kis legezeő, eggj szegh fejező forma.....	no. 1
Ezeken kívül azon eggj ladaczkaban valami lakatos műhöz valo enczenbenz	

Instrumentumok vas szerszámok

Eoregh űlő.....	no. 1
Eggj lakatosnak valo suto.....	no. 1
Njolcz szakallos puska vasas vesző.....	no. 8
Egy Taraczkhoz valo ket fontos goljobishoz valo vas forma.....	no. 1
Vas szarban foglalt rez eggj fontos forma.....	no. 1
Eggj vas metző allo.....	no. 1
Eggj vas űllőczke.....	no. 1
Szakalloshoz valo goliobis forma.....	no. 10
Siska ala valo vas villa.....	no. 2
Tűzes goljobis.....	no. 5
Seregbonto cziő.....	no. 6
Petardához valo ket vasas labta.....	no. 2
Agiuhoz valo eoregh lancz.....	no. 2
Eggj hitvan űres lada.....	no. 1
Eggj io, közep szeru agiuhoz valo kötel.....	no. 1
Masik vekonjb, czigaban valo.....	no. 1

Goljobissok

Siskához valo vert goljobis.....	no. 315
Njolcz fontos goliobis eggj ladaban.....	no. 470
Harmincz három fontos goljobis.....	no. 327
Hat fontos.....	no. 400
Eőt fontos s niolcz fontos elegjes, eggj ladaban vagjon.....	no. 488
Három fontos.....	no. 380
Harmadfel fontos.....	no. 300
Masfel fontos.....	no. 322
Negj es negjedfel fontos.....	no. 194
Harmincz fontos.....	no. 162
Mas ladaban 30 fontos.....	no. 342
Muskotely vert goljobis.....	no. 2500
Eggj ladaban ket fontos goljobis.....	no. 69
Summa mind apostol eözsze goliobis vagyon.....	no. 6270

Tűzes czinpor.....	no. 597
Desaban es sajtarban eöntött kenko.....	no. 14 darab
Eggj rez tabla, por törni valo.....	no. 1
Ket kis lanczos goljobis, 4 goljiobis raita	
Az Dobo vagy kerek fejer bastjaban vagyan agju por, ket Geőnczi fel hordoval és eggj tonnaban lehet intezes szerint 125 font, vagjon eggj keő labban	

rakva eggj nehany tonna por, Fogarassi Janos az Pattantius mondgja, hogj megh Bethlen Gabor fejedelem induezúlt kegelmes urunk vagjon husz esztendje hogj oda rakatott volt.

Vasas haz

Vagjon az vasas hazban eggj falka, agju es egjeb leóvó szerszamok valo külömb külömb fele vas eszhöz. Karika, pant, kapocz, emeleó, rud es az teóbbi, ki mindenesteól, megh masaltatva, vagjon huszan kilencz masa vas.....no. 29
 Ittem vagjon ket eóregh fúresz.....no. 2
 Keó vago cziakany.....no. 11
 Ket masa tarto cziattas sij.....no. 2
 Ket tablaival negj negj linczaval
 Eggj nagj vas peóróly.....no. 1
 Eggj vasas cziga, fa az karikaja.....no. 1
 Eggj huszon njolcz vedres hordo eresztetlen saletrom
 Eggj kis el teorott harangoszika.....no. 1
 Ket darabban vagjon tizenharmadfel masa fekete on
 Eóregh fuvo ketteó.....no. 2
 Negy fontni fekete szurok libra.....no. 4
 Eggj penz veró vas suto.....no. 1
 Ket mosar agju vasas agj romladoztok.....no. 2
 Negj fa cziga karika vas cziósek.....no. 4
 Valami agjuhoz valo szerszam vasasfa.....no. 1
 Ittem vagjon az eczetes hazban¹⁵, negj hordoban eczet, egyikben 18 veder, masikbannis 18 veder, harmadikban 16 veder, negjedikbennis 16 veder.

Vagjon ezeken kivúl az aszony szamara valo eczet het altalaggal. Egyikben 17 veder, lehet intezes szerint, masikban 16 veder, harmadikban 20 veder, negjedikben 16 veder, eötödikben lehet 2o veder, hatodikban vagjon es hetedikben 9 vederni.

Illustrissime Suae Principalis Celsitudine
 Humilimi fideles ac perpetui servitores

Michael Ciko

Johannes Balpataky
 Requisiteores Albensis

Michael Siklossi

Pe verso, scris de mâna lui Rákóczy: 6 die novembris 1640 Bogas per Ioannem Belpataki presentavit.

¹⁵ Foarte sumar prezentată în Ibid., 20.

WEAPONS INVENTORY OF DEVA FORTRESS IN 1640*Abstract*

An inventory from 1640, published in this study, describes in detail the number of war instruments in the fortress of Deva. The inventory was made at the sale of the Deva estate by Lady Maria Széchy to Prince George I Rákóczy. So far only one such document was known, completed on 30 November 1640 and published by historian Endre Veress. However, the present inventory precedes it by one month, having been made by the archivists of the Alba Iulia Chapter house. The three men of the Transylvanian prince identified numerous pieces of artillery and other tools necessary for the defence of the fortification, but most of them were obsolete, sometimes a century old. Even if the weaponry was neither too modern nor too numerous, combined with the extraordinary position of the fortress it could still be an asset. The inventory of weapons of Deva offers us the possibility of investigating the military aspects of a Transylvanian fortress in the middle of the 17th century. Knowledge of military resources in that period is essential in understanding how the principality of Transylvania adapted to changes in tactics and weaponry in the early modern era.